

Kyrkan måste fortsätta att vara en politisk kraft – debattartikel av biskop Åke Bonnier på DN debatt 7 september 2014

Värderingarna behövs. Två tredjedelar av svenskarna anser att kyrkan bidrar till minskade motsättningar i ett mångkulturellt samhälle. Kyrkans engagemang är tydligt när rasism och nynazism sticker fram sina fula trynen. Att väga in människovärdet är försummat när lagar stiftas, skriver biskop Åke Bonnier.

Kyrkklockor som överröstar rasistiska möten. Diakoner som protesterar mot allt glesare maskor i skyddsnäten för de fattigaste. Den senaste tiden har gett flera exempel på att kyrkan är politisk. Och kyrkan måste göra sin röst hörd även i politiska sammanhang, annars sviker den sitt uppdrag. En nygjord opinionsmätning visar också att en majoritet anser att kyrkan gör samhället bättre.

Nyligen firade Svenska kyrkan sitt 1000-årsjubileum. Det var år 1014 som Thurgot blev utnämnd till biskop i Skara och därmed startade den organiserade kyrkan. Det skedde i en tid när Sverige starkt påverkades av intryck utifrån. Tyska och engelska missionärer hade länge varit på plats, men det fanns också influenser från Ryssland och Balkan/Turkiet.

Att verka i en mångkulturell miljö är därför inget nytt för kyrkan. Kristendomen växte fram i romarikets mosaik av folkslag och religiösa ytringar. I dag är Sverige ett multireligiöst land. Men det betyder inte att religionens roll i samhället minskar, snarare tvärtom.

När olika uppfattningar möts uppstår emellanåt en friktion som i bästa fall skapar förståelse, i värsta fall motsättningar. 65 procent av de svarande i en nygjord Skop-mätning anser att Svenska kyrkan bidrar aktivt till att minska motsättningarna i ett mångkulturellt samhälle. Strax över hälften anser också att Sverige skulle vara ett sämre land om kyrkan inte fanns.

Dessutom tycker var tredje att samhället skulle vara bättre om politikerna lyssnade mer på kyrkan. Det är ingen majoritet, men det är en betydande ökning jämfört med en liknande mätning för fyra år sedan. Då var det bara var femte som tyckte att kyrkan skulle agera i politiska frågor. De båda undersökningarna är inte helt jämförbara, men resultatet pekar på en ökande längtan att höra kyrkans röst även i samhällsfrågor.

Skop-undersökningen gjordes i juli på uppdrag av Skara stift och omfattade 578 personer bosatta i Västra Götaland. Svarsfrekvensen var 87 procent, vilket ger en god tillförlitlighet för resultatet.

Kyrkans engagemang för människor har alltid sträckt sig utanför gudstjänstlokalen. När de första missionärerna kom till Sverige hade de inte bara med sig budskapet om en god Gud, utan också nya metoder för att bruka jorden och framställa livsmedel.

Längre fram i tiden var det socknens klockare som ordnade skola. Vid tiden för franska revolutionen var därför läskunnigheten högre i det nordliga Sverige än i kulturlandet Frankrike. Och när demokratin under 1800-talet på allvar började omfatta hela folket var det ur kyrkstämmorna som den nya ordningen växte fram.

På 2000-talet är kyrkan engagerad i samhället på en rad områden. Ibland handlar det om att rent handgripligt hjälpa människor i akut materiell nöd. Men kyrkans röst hörs också när människor kommer i kläm på grund av orättfärdiga system eller då individers liv hotas på grund av sexuell identitet, religionstillhörighet eller engagemang för ett demokratiskt samhälle.

Det finns på flera håll en uppfattning om att kyrkan inte ska engagera sig politiskt. Men precis som Jesus var politisk behöver kyrkan vara det. Jesus har under seklernas lopp använts av de flesta politiska schatteringar. Så nog var han politisk men omöjlig att fånga i någon partifälla.

Det går att utforma goda samhällen på olika sätt, och det är främst politikens uppgift. På samma sätt är det kyrkans uppgift att sätta ett tydligt finger på de grundläggande värden som aldrig får kränkas. Men kyrkan kan också driva på politiska processer. I Latinamerika har befrielse-teologin varit betydelsefull på vägen mot demokrati och ökad jämlikhet. Och många europeiska välfärdssystem är formade utifrån den katolska socialläran.

Vårt perspektiv är att både människan och jorden är en del av Guds värdefulla skapelse, och när det perspektivet åsidosätts måste vi agera oavsett om det handlar om människovärde eller klimat.

Om tre år firar vi att det gått 500 år sedan Martin Luther spikade upp sina teser på kyrkporten i Wittenberg. Därmed startade den kyrkliga revolt som fått namnet reformationen. Inför jubileet publicerar den evangeliska kyrkan i Tyskland en rad skrifter. I en antologi med namnet ”Reformation und Politik” konstaterar Johannes Goldenstein att ”samhället har rätt att få del av kyrkans andliga bidrag i aktuella och långsiktiga samhällsfrågor och politik”. Han skriver vidare att kyrkan har ett medansvar för samhällsgemenskapen och det offentliga livet.

Tysklands familjeminister Manuela Schwesig säger i samma skrift att vara kristen för henne betyder att ta ansvar ”för mig själv, min familj och för samhället”.

Detta speglar vad kyrkans politiska engagemang handlar om; det gäller inte att skaffa sig makt, utan om att tron tvingar oss att vara en kraftfull röst i samhällsutvecklingen.

Den senaste tiden har kyrkans engagemang blivit tydligt när rasism och nynazism stuckit fram sina fula trynen. Då har kyrkklockor, böner och psalmsång ljudit för mångfald. Att tiga är att svika sin kallelse. Därför bjuder kyrkor runt om i landet till samlingar där klockorna sänder ett tydligt budskap att människors värde inte får kränkas.

Att sätta människovärdet högt är något som förenar flera religioner. Vi tror att människan är skapad av Gud, och att vi alla är älskade av Gud oavsett allt. Högre värde kan ingen få, vilket också innebär att varje medmänniska har samma värde som jag själv.

Det är ett försummat område att väga in människovärdet vid beslutsfattande. Det är i dag självklart på många håll att göra en analys av beslutens konsekvenser för barn. Det borde vara lika självklart att göra en analys av effekterna på människovärdet, vare sig det gäller lagstiftning eller vardagsarbete. Sådana analyser behövs inte bara i offentliga sammanhang utan också inom näringslivet.

Kyrkan är Sveriges äldsta existerande organisation, något som betonades vid det nyligen genomförda 1000-årsfirandet. Att man funnits så länge beror naturligtvis också på att det finns ett behov av kyrkan, både i människors liv och i samhället. Att kyrkans värderingar behövs även i politiken är något vi tänker fortsätta att påminna om, i minst tusen år till.

Åke Bonnier, biskop i Svenska kyrkan, Skara stift